

Dosarul nr.2rh-90/22
2-12054442-01-2rh-21092022

Instanța de recurs : (jud: T. Răducanu, Iu. Bejenaru, G. Stratulat, T. Chișca-Doneva, Sv. Moldovan)

Î N C H E I E R E

02 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Tamara Chișca-Doneva
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu

examinând cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental, Dumitru Obadă,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Chifa Svetlana împotriva lui Gurbulea Valeriu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, obligarea dezmințirii informației, încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2012,

c o n s t a t ă :

La 09 februarie 2010, Chifa Svetlana a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Gurbulea Valeriu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, obligarea dezmințirii informației, încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău din 20 mai 2011, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Chifa Svetlana.

S-a recunoscut că nu corespund realității și lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a Svetlanei Chifa informațiile expuse de către Gurbulea Valeriu în cadrul conferinței de presă din 15 ianuarie 2009 și anume:

- „Svetlana Chifa în mod criminal și cu un cinism deosebit a organizat adopția ilegală a unui copil”;

- ”Svetlana Chifa a exercitat presiuni asupra administrației unde era amplasată o fetiță cu scopul ca ea să fie transmisă la Chișinău, după care aceasta urma să fie propusă spre adopție în mod ilegal unor cetățeni străini”;

- ”Svetlana Chifa a organizat o schemă criminală, scopul căreia era prezentarea eronată a actelor ce reflectă starea de sănătate a copiilor ce urmau a fi adoptați, iar aceste erori erau făcute intenționat constituind în sine o antireclamă a copilului ce era prezentată potențialilor părinți adoptivi din Republica Moldova și a cărei scop era determinarea acestora să renunțe la înfierea copilului respectiv”;

- ”Svetlana Chifa făcând abuz de serviciu a indus în eroare instanțele de judecată, care au decis adopțiile”.

S-a obligat Gurbulea Valeriu să dezmință public afirmațiile expuse în cadrul conferinței de presă din 15 ianuarie 2009 prin intermediul unui mijloc de informare în masă pe contul său.

S-a încasat de la Gurbulea Valeriu în beneficiul Svetlanei Chifa prejudiciul moral în mărime de 10 000 lei.

S-a încasat de la Gurbulea Valeriu în beneficiul Svetlanei Chifa cheltuielile de judecată în sumă de 5 254 de lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2012, s-a admis apelul declarat de Gurbulea Valeriu și s-a modificat hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 20 mai 2011, prin micșorarea cuantumului prejudiciului moral încasat de la 10 000 lei până la 5 000 lei.

În rest, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2012, s-a admis recursul declarat de Gurbulea Valeriu, s-a casat integral decizia Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2012 și hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 20 mai 2011 și s-a emis o nouă hotărâre, prin care s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Chifa Svetlana.

La 20 septembrie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Agentul Guvernamental, Dumitru Obadă a depus cerere de revizuire a deciziei Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2012, prin care a solicitat admiterea cererii de revizuire, recunoașterea expresă a încălcării dreptului Svetlanei Chifa garantat de art. 6 § 1 din Convenție, casarea deciziei Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2012 și rejudecarea recursului și acordarea satisfacției echitabile pentru încălcările constatate prin aplicarea directă a art. 41 din Convenție în cuantum proporțional cu cel acordat de către Curte în jurisprudența sa în calitate de despăgubire pentru orice tip de prejudiciu moral și/sau material, inclusiv în calitate de costuri și cheltuieli de judecată în beneficiul reclamantei.

În motivarea cererii de revizuire, a indicat că la 21 februarie 2022 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea Chifa vs Republica Moldova (nr. 36162/13).

Curtea a solicitat prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii prin prisma întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt și a propus Guvernului să ajungă la un acord de reglementare amiabilă a prezentei cauze.

În temeiul art. 11 din Legea cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, Guvernul a considerat judicioasă procedura de reglementare amiabilă a prezentei cauze, inițiind procedura în acest sens la 07 septembrie 2022, în timp ce înaintarea prezentei cereri de revizuire constituie o condiție necesară pentru

soluționarea pe cale amiabilă a acesteia, cu scopul de a remedia încălcarea dreptului companiei reclamante garantat de către art. 6 § 1 din Convenție.

Revizuentul a afirmat că în fața Curții, reclamanta Chifa Svetlana a pretins încălcarea drepturilor sale garantate de art. 6 § 1 din Convenție, ca urmare a modificărilor în componența completului Curții Supreme de Justiție care a examinat cauza și în special faptul că un complet de judecată nu putea fi modificat la faza de deliberare.

Astfel, prin decizia Curții Suprem de Justiție din 25 octombrie 2012, nu au fost respectate exigențele sintagmei ”unui tribunal stabilit de/și prin lege” la schimbarea completului de judecători ce examina cauza reclamantei în ziua ședinței de deliberare fără o nouă examinare a recursului în noua componență a completului, din cauza încălcării prevederilor legale cu privire la instituirea și componența membrilor completului de judecată la judecarea cauzei.

La 02 noiembrie 2022, avocatul Savva Viorel a depus în interesele Svetlanei Chifa referință la cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental, prin care a invocat că mărimea prejudiciului material, precum și cel moral, ce includ și costurile și cheltuielile de judecată care ar putea compensa încălcările admise de către instanțele naționale și care ar putea să o repună pe Chifa Svetlana în drepturile încălcate, reieșind din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului pe marginea unor încălcări similare, constituie suma de 3 600 euro, sumă ce solicită a fi încasată.

Studiind materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de revizuire este întemeiată și urmează a fi admisă din considerentele ce urmează.

Codul de procedură civilă prevede că revizuirea unei hotărâri se cere pentru înlăturarea consecințelor grave ale încălcărilor constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, consecințe care continua sa existe, produc efecte si nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii.

În prezenta speță, toate aceste condiții sunt îndeplinite.

Din actele cauzei s-a constatat că, Curtea Supremă de Justiție, examinând la 25 octombrie 2012 prezenta cauză civilă în ordine de recurs, a încălcat dreptul reclamantei la judecarea cauzei sale de către o ”instanță instituită prin lege”, în sensul art. 6 § 1 din Convenție, prin substituirea judecătorilor Valentin Barba și Tudor Popovici, care nu au participat la examinarea recursului înainte de deliberare, cu judecătorii Galina Stratulat și Tamara Chișca-Doneva.

În rezultat, Chifa Svetlana s-a adresat cu plângere Curții Europene a Drepturilor Omului, invocându-se încălcarea de către statul Republica Moldova în privința sa a art. 6 § 1 din Convenție.

La 21 februarie 2022 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea Chifa vs Republica Moldova (nr. 36162/13).

Curtea a solicitat prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii prin prisma întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt și a propus Guvernului să ajungă la un acord de reglementare amiabilă a prezentei cauze.

Astfel, la 07 septembrie 2022 Agentul Guvernamental al Republicii Moldova a inițiat procedura de reglementare amiabilă a prezentei cauze.

La speță, Colegiul relevă că efectele hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului prin care se constată violarea de către instanțele naționale a drepturilor omului, consfințite în Convenție, cu ocazia pronunțării hotărârilor rămase irevocabile după epuizarea tuturor căilor de atac prevăzute de legislația națională, operează asupra acestor hotărâri prin intermediul căii de atac extraordinare a revizuirii, prevăzută de articolul 449 din Codul procedură civilă.

Art. 449 lit. g) din Codul de procedură civilă stabilește că, revizuirea se declară în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova.

Conform art. 5 alin. (4) lit. b) al Legii cu privire la Agentul Guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, în domeniul asigurării implementării la nivel național a Convenției, Agentul guvernamental în cazurile prevăzute de lege, intervine sau participă în procedurile naționale sau solicită redeschiderea acestora.

În temeiul art. 447 lit. c) din Codul de procedură civilă Agentul guvernamental a depus cerere de revizuire.

Articolul 450 lit. e) din Codul de procedură civilă, prevede că cererea de revizuire se depune în interiorul termenului de derulare a procedurii de reglementare pe cale amiabilă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cazul prevăzut la art. 449 lit. g).

Agentul guvernamental a depus cerere de revizuire în temeiul 449 lit. g) din Codul de procedură civilă, întrucât Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că, Curtea Supremă de Justiție, la data de 17 octombrie 2012, examinând cauza în ordine de recurs în componența judecătorilor Tatiana Răducanu, Iurie Bejenaru, Valentin Barba, Tudor Popovici și Sveatoslav Moldovan, a dispus amânarea deliberării și pronunțării deciziei pentru data de 25 octombrie 2012.

La data de 25 octombrie 2012, pentru pronunțarea dispozitivului deciziei, a fost constituit un alt complet decât cel care a examinat cauza, fiind schimbați doi judecători, astfel componența completului care a pronunțat dispozitivul fiind următoarea: Tatiana Răducanu, Iurie Bejenaru, Galina Stratulat, Tamara Chișca-Doneva și Sveatoslav Moldovan.

Astfel, completul care a pronunțat dispozitivul a fost altul decât cel care a intrat în deliberare.

Articolul 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, reglementează că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Curtea Europeană în jurisprudența sa a notat, că principiul conform căruia Convenția urmărește protejarea unor drepturi care nu sunt teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective, că respectarea dreptului la un proces echitabil și a principiului

securității raporturilor juridice cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri judecătorești definitive și executorie, doar cu scopul de a obține o reexaminare a cauzei și o nouă hotărâre judecătorească.

Așadar, prin pronunțarea dispozitivului de către instanța de recurs de către un alt complet decât cel care a intrat în deliberare, instanța a admis încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

Ca urmare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale prin hotărârea judecătorească a cărei revizuire s-a solicitat, ale cărei efecte grave continuă să se producă și în prezent și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii respective.

Deci, faptul inițierii unei proceduri de reglementare pe cale amiabilă a cauzei, aspect redat în cererea de revizuire, impune admiterea cererii de revizuire, cu reținerea cauzei în procedura Curții Supreme de Justiție pentru examinare în ordine de recurs a recursului depus de Gurbulea Valeriu împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2012.

Or, atunci când Curtea constată că o parte a procesului civil nu a avut parte de un proces echitabil în instanțele naționale, redeschiderea procedurii de recurs cu respectarea cerințelor prevăzute de art. 6 § 1 din Convenția este obligatorie pentru înlăturarea consecințelor grave ale încălcărilor constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cu privire la solicitarea Agentului Guvernamental de acordare a unei satisfacții echitabile pentru violarea constatată, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

În baza art. 41 din Convenție, dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

Satisfacția echitabilă poate fi acordată dacă dreptul intern nu permite sau permite doar în mod imperfect, prin repunerea lucrurilor în situația anterioară, înlăturarea consecințelor măsurii incriminate.

Mecanismul de control instituit prin Convenție are un caracter subsidiar, ceea ce presupune, conform art.1 din Convenție, că drepturile și libertățile garantate de Convenție să fie protejate mai întâi prin dreptul intern și aplicate de autoritățile naționale.

Colegiul constată, că Chifa Svetlana a suferit un prejudiciu moral prin faptul că în instanța de recurs, cauza a fost examinată de un complet modificat la faza deliberării.

Ca urmare, în speță, fiind constatată existența unei violări, statul are obligația juridică din perspectiva Convenției de a pune capăt violării și de a-i înlătura consecințele în așa fel încât să se restabilească, pe cât posibil, situația anterioară violării prin repararea prejudiciului sub formă pecuniară.

Astfel, prejudiciul moral se acordă în raport cu consecințele negative suferite de parte, măsura în care au fost lezate acest și afectată situația socială și materială, iar în temeiul Convenției Europene pentru Apărare a Drepturilor Omului și a Libertăților

Fundamentale, aceste criterii se aplică prin necesitatea ca partea lezată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

În hotărârea din 31 octombrie 1995, în cazul Papanicholopoulos și alții contra Greciei, Curtea a afirmat cu claritate principiul conform căruia „restitutio in integrum” constituie modul adecvat de reparare a prejudiciului și reprezintă o obligație juridică izvorâtă din art. 46.

O hotărâre prin care se constată existența unei violări, antrenează pentru statul pârât obligația juridică din perspectiva Convenției de a pune capăt violării și de a-i înlătura consecințele în așa fel încât să se restabilească, pe cât posibil, situația anterioară violării.

Repararea prejudiciului cauzat printr-o hotărâre judecătorească, prin care s-a încălcat grav un drept prevăzut de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, poate fi efectuat în primul rând prin modificarea (casarea) acesteia și numai apoi prin acordarea unei compensații pecuniare.

Colegiul relevă că la speță, urmează a se invoca și cauza Kontalexis c. Greciei (hotărârea din 31 mai 2011), în care Curtea a reiterat faptul că legislația elenă relevantă impune ca procesul-verbal al ședinței să indice motivul pentru care un judecător efectiv nu a putut să participe și care trebuie să fie unul din cele trei enumerate în lege: boală, motiv personal imperios sau motiv convingător de serviciu.

Cu toate acestea, în procesul-verbal al acestui caz nu se menționa că acest judecător ”nu a putut să fie prezent”.

Curtea de Casație a respins excepția reclamantului în acest sens, considerând că termenul ”nu a putut” se referă în mod necesar la unul dintre cele trei motive menționate.

În opinia Curții, în absența unor indicații detaliate cu privire la motivul impedimentului este suficientă pentru a crea îndoieli cu privire la transparența de înlocuire și la realitatea motivelor care au stat la originea acesteia.

O astfel de vagă justificare a împiedicării judecătorului efectiv care trebuia să fie prezent în ziua ședinței pentru judecarea recursului constituie o încălcare a dispozițiilor Codului instanțelor și a situației magistrați, astfel încât Curtea nu poate considera instanța în fața căreia reclamantul s-a prezentat drept ”instanță stabilită de lege”.

Prin urmare, Curtea a constatat o încălcare a 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Prin urmare, luând în considerație jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului pe marginea unor încălcări similare, Colegiul consideră că suma de 3 600 euro cu titlu de prejudiciu moral acordată Svetlanei Chifa reprezintă o satisfacție echitabilă pentru nerespectare de către instanța de recurs a garanțiilor procesuale și a dreptului la un proces echitabil și e o evaluare corectă a acestor suferințe.

Or, daunele morale nu pot avea un caracter simbolic, ci trebuie să reprezinte o recompensă serioasă pentru repercusiunile negative ale încălcării dreptului reclamantei la un proces echitabil.

Având în vedere cele menționate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental, a constata încălcarea dreptului Svetlanei Chifa garantat de art. 6 § 1 din Convenție, a casa decizia Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2012 și de a acorda satisfacție morală, inclusiv costuri și cheltuieli reclamantei, și a reține cauza civilă în instanța de recurs, pentru examinarea cererii de recurs.

În conformitate cu art. 269-270, art. 449 lit. g), art. 452 și art. 453 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se admite cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental al Republicii Moldova, Dumitru Obadă.

Se constată încălcarea dreptului Svetlanei Chifa garantat de art. 6 § 1 din Convenție, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă Chifa Svetlana împotriva lui Gurbulea Valeriu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, obligarea dezmințirii informației, încasarea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Se acordă lui Svetlanei Chifa satisfacția echitabilă pentru încălcările constatate, prin aplicarea directă a Articolului 41 din Convenției în cuantum de 3 600 (trei mii șase sute) euro, în calitate de despăgubire pentru prejudiciu moral, inclusiv costuri și cheltuieli.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Svetlanei Chifa suma de 3 600 (trei mii șase sute) euro, convertiți în lei moldovenești la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei, la data transferului.

Se casează decizia Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2012 și se reține prezenta cauza civilă în procedura Curții Supreme de Justiție pentru examinare în ordine de recurs a recursului declarat de Gurbulea Valeriu împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2012.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu